

[Електронний ресурс] / А. Д. Цимбалару // Перспективніе разработки науки и техники. Серия «Педагогика». – 2007. – № 20. – Режим доступа до журн. : http://www.rusnauka.com/20_PRNiT_2007/Pedagogica/23997.doc.html.

9. Шалаев И. К. От образовательных сред к образовательному пространству: понятие, формирование, свойства / И. К. Шалаев, А. А. Веряев // Педагог: наука, технология, практика. – 1998. – № 4. – С. 1–2.

10. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В. А. Ясвин. – М. : Смысл, 2001. – 365 с.

РЕЗЮМЕ

О. В. Зосименко. Особенности создания профессионально ориентированной образовательной среды в процессе организации проектной деятельности будущих педагогов.

В статье охарактеризованы современные тенденции к исследованию проблемы создания профессионально ориентированной образовательной среды в учебных заведениях; обоснована ее целесообразность как важного педагогического условия организации проектной деятельности будущих педагогов; определена структура профессионально ориентированной образовательной среды в процессе организации проектной деятельности будущих педагогов.

Ключевые слова: образовательная среда, профессионально ориентированная образовательная среда, проектная деятельность будущих педагогов.

SUMMARY

O. Zosymenko. Features of creation of the professionally oriented educational environment in the process of organization project activity of future teachers.

This article shows the current trends of research problems of professionally oriented learning environment in schools as important pedagogical conditions of project activities for future teachers and the structure of professionally oriented educational environment.

Key words: educational environment, professionally oriented educational environment, project activities for future teachers.

УДК 378.147:796.011.3

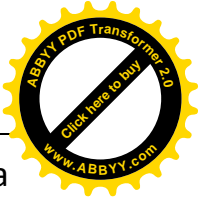
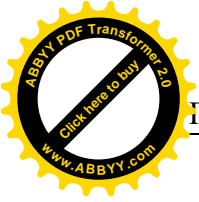
Л. В.Зубченко

Донецький державний інститут здоров'я,
фізичного виховання і спорту

АКТИВІЗАЦІЯ САМОСТІЙНО-ТВОРЧОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

У статті розглянуто етап активізації самостійно-творчої роботи під час формування педагогічної творчості майбутніх учителів фізичного виховання, який реалізується на практиці через використання професійних творчих завдань у період педагогічної практики. Такі творчі завдання стимулюють студентів до активної творчої роботи, формують творчу активність, професійну спрямованість, викликають інтерес. Основна увага приділена системі творчих умінь і навичок, які формуються у процесі фахової підготовки спеціалістів фізичного виховання з урахуванням специфіки сучасної освіти.

Ключові слова: особистість, студент, творчість, активізація, завдання, саморозвиток, самовдосконалення, самореалізація.

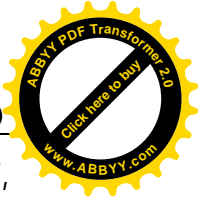
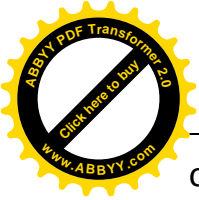
Постановка проблеми. Принципові зміни у політиці, економіці та соціальному житті нашого суспільства обумовили посилення значущості педагогічної роботи, оскільки саме система освіти має забезпечити кожному громадянину нашої країни реальні умови для повноцінного розвитку, піднесення загальнокультурного та професійного рівнів, самовдосконалення і самовиховання. У зв'язку з цим на сучасному етапі значно підвищуються вимоги суспільства до творчого потенціалу молоді; інтенсивно ведеться пошук оптимального змісту, форм і методів підготовки вчителів, готових до педагогічної творчості, яка сприяє самореалізації як учителів, так і їх вихованців.

У наш час творчий підхід до виконання професійних обов'язків одночасно є і умовою, і показником інтенсивного оновлення педагогічної роботи [3, 2]. У сучасних умовах творчий педагог – це насамперед дослідник, що володіє певними якостями: науковим психолого-педагогічним мисленням, високим рівнем педагогічної майстерності, певною дослідницькою сміливістю, розвинутою педагогічною інтуїцією, критичним аналізом, потребою у професійному самовихованні й активним використанням передового педагогічного досвіду [3, 5].

Не обминув цей процес і фахівців з фізичного виховання, перед якими постає нагальна потреба у формуванні педагогічної творчості для подальшої ефективної діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Проблему педагогічної творчості вчителів розглядали багато науковців, зокрема В. Андреев, І. Зязюн, В. Кан-Калик, М. Нікандров, М. Поташник, С. Сисоєва та ін. Так, В. Кан-Калик, М. Нікандров досліджували педагогічну творчість учителя як співтворчість у педагогічній дійсності, яка безперервно змінюється, як мистецтво і як конкретизацію педагогічного ідеалу вчителя в системі завдань, які постійно вирішує педагог в умовах педагогічної роботи. С. Сисоєва трактує її як цілісний процес професійної реалізації та самореалізації педагога в освітньому процесі [4, 24]. І. Зязюн наголошує на тому, що це здатність допомогти людині пізнати внутрішній світ, насамперед свій розум, допомогти йому напружити інтелектуальні сили, навчити його розуміти і створювати прекрасне своєю працею, своїми зусиллями [1, 85].

Орієнтації студентів на творчу самореалізацію в майбутній професійній діяльності й визначення шляхів формування творчої

особистості у вищому навчальному закладі присвячені праці О. Абдулліної, Т. Білієнко, Л. Ведернікової, М. Віленського, О. Волошенко, В. Караковського, О. Киричук, Н. Кичук, З. Левчук, А. Мудрика, А. Орлова, Л. Подимової, Р. Скульського, Н. Щуркової та ін.

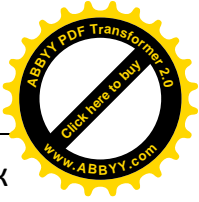
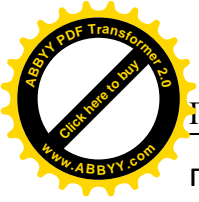
Останнім часом розуміння педагогічної творчості як діяльності зміщується в бік стратегії саморозвитку особистості та рефлексії, які зумовлюють формування особистості учня як суб'єкта життєтворчості, і щодо цього педагогічна творчість завжди супроводжує самопізнання, саморозвиток та самовдосконалення, прагнення до постійного зростання людини [7, 58].

Розв'язанню проблем формування творчої особистості студентської молоді у процесі фахової підготовки вчителів фізичного виховання присвячені дослідження О. Демінського, О. Ємця, Н. Зубанової, Р. Карпюка, О. Пехоти, А. Цьося, Б. Шияна та інших. Усі вони відзначають, що головним чинником у процесі становлення студента як майбутнього вчителя є наявність професійних знань, умінь і навичок, якими вони оволодівають під час навчання у вищому навчальному закладі. О. Пехота додає до цього, що ця сукупність знань, умінь і навичок трансформується під впливом самостійної творчої діяльності в педагогічну творчість. Педагогічна творчість учителя фізичного виховання залежить від різних чинників: професійної підготовки, особистісних якостей і обов'язково від бажання і творчого натхнення самої особистості.

Мета статті – обґрунтувати необхідність активізації самостійно-творчої діяльності під час формування педагогічної творчості майбутніх учителів фізичного виховання.

Виклад основного матеріалу. Аналіз одного з концептуальних державних документів, які регламентують стратегію розвитку вищої освіти в Україні, а саме Закону «Про вищу освіту», дозволяє визначити загальні вимоги до вчителя, обов'язки педагогічних кадрів у самоосвіті, підвищенні їх творчого професійного рівня, педагогічної майстерності, загальної культури: «Педагогічні працівники мають стати основною рушійною силою відродження та створення якісно нової національної системи освіти. У зв'язку з цим основна увага має бути зосереджена на підготовці нового покоління творчо мислячих, професійно компетентних педагогічних працівників» [5].

Саме тому сьогодні ставляться посилені вимоги до фахової

підготовки майбутніх спеціалістів з фізичного виховання. Упродовж навчання у вищому навчальному закладі вони мають не тільки у повному обсязі й глибоко оволодіти системою наук про особливості фізичного виховання школярів, методику проведення занять з фізичного виховання, а й навчитися творчо застосовувати ці знання на практиці [6, 117].

Педагогічна творчість учителя фізичного виховання характеризується тими відмінностями, що лежать у площині специфічних завдань фізичного виховання. Спираючись на дослідження вищеназваних науковців, ми розглядаємо педагогічну творчість майбутніх учителів фізичного виховання як професійну діяльність, центральною ланкою якої є особистісно-розвивальна взаємодія в системі «вчитель – учень», результатом чого є формування високорозвиненої, творчо мислячої особистості школяра засобами ФВ.

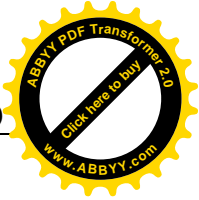
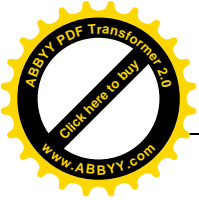
У процесі формування педагогічної творчості майбутніх учителів фізичного виховання важливе місце посідає активізація самостійно-творчої роботи студентів під час педагогічної практики, яка спрямована на саморозвиток і самовдосконалення майбутніх учителів фізичного виховання.

Проблеми активізації навчання і виховання розглядали А. Вербицький, І. Підкасистий, А. Смолкін, Г. Щукіна та інші. Педагогічний словник поняття «активізація» визначає як постійний процес залучення студентів до енергійного, цілеспрямованого навчання, подолання пасивної і стереотипної діяльності. Головна мета активізації – формування активності у студентів, зростання якості навчально-виховного процесу.

А. Смолкін, Г. Щукіна виділяють основні фактори, які налаштовують студентів на активність. Це насамперед:

- професійний інтерес, який є головним мотивом активізації студентів. Цей фактор, як зазначає Г. Щукіна, необхідно враховувати вже під час формування навчального матеріалу [7, 11]. Студент ніколи не стане вивчати конкретну ситуацію, якщо вона надумана і не відображає реальної дійсності, і не буде активно обговорювати проблему, яка йому не цікава. І навпаки, його інтерес різко посилюється, якщо матеріал містить характерні проблеми, з якими він зіштовхувався у житті, а іноді і самостійно розв'язував;

- творчий характер навчальної діяльності. Дослідницький характер навчальної діяльності дозволяє пробудити у студентів творчий інтерес, а це у свою чергу стимулює їх до активної самостійно-творчої діяльності, до пошуку нових знань [1, 46].

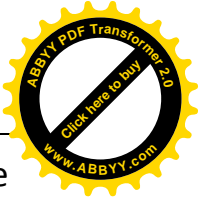
- змагання у процесі навчання;
- ігровий характер проведення занять. Добре організоване ігрове заняття повинно містити «пружину» для саморозвитку студента;
- емоційний вплив, який пробуджує бажання активно залучатися до колективного процесу навчання, зацікавленість, що приводить до саморуку суб'єктів навчання [1; 5; 7].

Ураховуючи вищеназвані фактори, можна активізувати діяльність студентів, тому що різний підхід до занять, а не однобічний, викличе у них інтерес, бажання творити, вони будуть з натхненням реалізовувати свої творчі задуми і залучати до цієї роботи інших.

На IV курсі (випускному) студенти проходять педагогічну практику як вчителі фізичного виховання у школі. Педагогічна практика розглядається як основний процес, який дозволяє з'ясувати студенту ставлення до обраної професії і її місце у своєму житті, як основа для цілеспрямованого формування і вдосконалення педагогічних знань і досвіду, як середовище морального і психологічного загартування майбутнього вчителя [2; 3; 6]. Вона має на меті сприяти якісній підготовці студентів до самостійної роботи, творчого виконання основних професійно-педагогічних функцій як учителя фізичного виховання в реальних умовах навчально-виховного процесу, а також відповідно до сучасних вимог до працівників педагогічної праці, розвитку інтересу студентів до обраної професії [3, 86]. Вони ознайомлюються з різними формами роботи у класах, удосконалюються у проведенні навчальних і позакласних заходів з учнями різних вікових груп. Відбувається адаптація студента-практиканта до різних сторін діяльності вчителя фізичного виховання [6, 86].

Складність цього полягає в тому, що студенти повинні перетворити і синтезувати знання, отримані під час вивчення теоретичних дисциплін, і використати їх для самостійного і творчого вирішення практичних завдань у період практики.

На початку педагогічної практики було проведено опитування студентів: «Яким чином у період педагогічної практики Ви будете організовувати і проводити заняття з фізичного виховання зі школярами?». 87% відповіли, що заняття в цей період будуть проводити, суворо дотримуючись правил і положень, тільки 13% відзначили, що застосують свої творчі здібності, для того щоб зробити для школярів

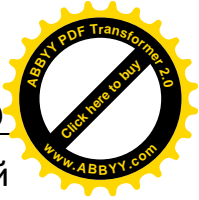
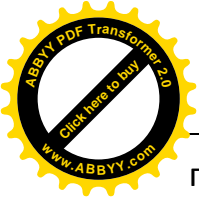

уроки з фізичного виховання цікавими й оригінальними. Це становище спонукало нас до наступної роботи.

Для того щоб діяльність студентів мала елементи педагогічної творчості, ми використали творчі завдання для закріплення отриманих теоретичних знань. Під час проходження педагогічної практики студентам запропонували виконати певні завдання: розробити творчі сценарії для проведення спортивного заходу, провести змагання згідно із сценарієм серед навчальних класів; організувати заняття-конкурси на «Кращий позашкільний захід», «Творчий план-конспект уроку з фізичного виховання»; самостійно спланувати роботу з фізичного виховання школярів; самостійно провести бесіду (дискусію) з окремої теми в галузі фізичного виховання. Це дало змогу занурити всіх студентів без залучення до творчої діяльності.

Так, під час написання «Творчого плану-конспекту уроку з фізичного виховання» кожен студент повинен був розробити зміст уроку для учнів в ігровій формі. Це завдання потрібно було виконати за допомогою ігор. Відшукавши необхідні ігри, студенти готувалися до уроків відповідно до загальноприйнятих вимог. Після проведеного уроку викладачі зі студентами здійснили аналіз уроку. Студента оцінювали за якість конспекту та за вміння розвивати фізичні якості згідно із завданнями уроку. Запропоноване навчання дозволило студентам набути досвіду проведення уроків за допомогою ігор. Також студенти розробили творчий сценарій проведення спортивного свята «Подорож у країну спорту» з різними варіантами його проведення. Наприклад, «Подорож до Давньої Греції» передбачала використання і виконання вправ, які були характерні для того часу (стрибки в довжину з розбігу, метання в ціль, боротьба та ін.). Студенти разом з учнями прикріпленого класу ніби разом «вирушали у подорож», виконуючи фізичні вправи. Під час проведення бесіди (дискусії) за основу заняття з фізичного виховання були взяті факти з біографії видатних спортсменів, тренерів, заслуховувалися доповіді учнів про життя і спортивну діяльність С. Бубки, Н. Зююкової, Я. Клочкової, Д. Юрченка та ін. До проведення таких занять студенти залучали і відомих спортсменів міста.

Під час педагогічної практики студенти також займалися самостійним плануванням роботи з фізичного виховання школярів, проводили наукові дослідження. Це поглиблювало знання та збагачувало досвід дослідницької роботи у навчальному процесі. Студенти здійснювали

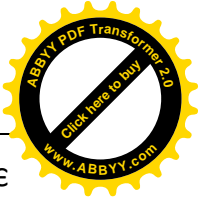
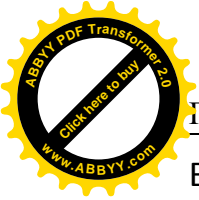

педагогічний аналіз уроків з фізичного виховання, що мало дослідницький характер, потребувало наукового мислення. У нього входить оцінка ефективності методів та засобів, які використовують для оцінки інтенсивності фізичних вправ. Увесь зібраний матеріал студенти аналізували та викладали у письмовому вигляді з висновками та практичними рекомендаціями [6, 127]. Наприкінці практики підбивали підсумки та простежували ефективність підготовлених для школярів уроків.

Наприкінці педагогічної практики, ми знову провели опитування серед студентів-практикантів та одержали такі результати. 56% опитаних упевнені, що будуть підвищувати рівень педагогічної творчості через самоосвіту; 40% зазначили, що надалі активізують творчу діяльність не тільки у прикріпленому за ними класі, а і їх можливості поширються на паралельні. Вони будуть залучати своїх одногрупників з інших шкіл до проведення та організації змагань, творчих уроків з фізичного виховання, різноманітних конкурсів. До цієї роботи залучали і школярів, які з радістю брали участь у заходах, які організовували і проводили студенти-практиканти. 79% респондентів відзначили, що у процесі педагогічної практики з використанням різних творчих завдань значно активізували самостійно-творчу діяльність, позитивно оцінили значення педагогічної творчості в діяльності вчителя фізичного виховання і можливості її формування через педагогічну практику. Тому що педагогічна практика, як вони всі відзначили, формує творчий стиль мислення у майбутніх учителів фізичного виховання.

Отже, педагогічна практика повинна стимулювати студентів до активної самостійно-творчої роботи, формувати в них певні якості і вміння, а саме: професійно-творче мислення, творчу активність, оригінальність і креативність під час проведення різних видів робіт. Для якісної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до роботи у школі буде корисним цикл нестандартних, креативних занять, що сприяють формуванню педагогічної творчості. Тому педагогічну практику студентів у школі необхідно організовувати і проводити з урахуванням індивідуальних потреб школярів, сучасних тенденцій школи, із застосуванням нововведень під час проведення уроків з фізичного виховання, позакласних, оздоровчо-спортивних заходів.

Висновки. Активізація самостійно-творчої роботи студентів у період педагогічної практики дуже ефективно впливає на формування педагогічної творчості майбутніх учителів фізичного виховання.

Використання в навчальному процесі різних творчих завдань передбачає максимальне розширення творчих можливостей кожного студента окремо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А. А. Вербицкий. – М., 1991. – 110 с.
2. Ємець О. Вчимося професійного мислення / О. Ємець // Фізичне виховання в школі. – 2000. – № 4. – С. 20–22.
3. Карпюк Р. П. Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до розв'язання педагогічних ситуацій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Р. П. Карпюк. – Вінниця, 2005. – 24 с.
4. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підруч. / С. О. Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 460 с.
5. Смолкин А. М. Активные методы обучения / А. М. Смолкин. – М., 1991. – 60 с.
6. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : підруч. : [у 2 ч.] / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006. – Ч. 2. – 216 с.
7. Щукина Г. И. Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе / Г. И. Щукина // Семья и школа. – № 3. – 1982. – С. 10–14.

РЕЗЮМЕ

Л. В. Зубченко. Активизация самостоятельно-творческой работы будущих учителей физического воспитания при формировании педагогического творчества.

В статье рассмотрен этап активизации самостоятельно-творческой работы при формировании педагогического творчества будущих учителей физического воспитания, который реализуется на практике через использование профессиональных творческих заданий в период педагогической практики. Такие творческие задания стимулируют студентов к активной творческой работе, формируют творческую активность, профессиональную направленность, вызывают интерес. Основное внимание уделено системе творческих умений и навыков, которые формируются в процессе профессиональной подготовки специалистов физического воспитания с учетом специфики современного образования.

Ключевые слова: личность, студент, творчество, активизация, задание, саморазвитие, самосовершенствование, самореализация.

SUMMARY

L. Zubchenko. Acnivisation of independent creativeness of future physical education teachers in the process of formation of pedagogical creativeness.

The step of activisation of independent creativeness while formation of pedagogical creativeness of future physical education teachers through professional creative assignments during pedagogical practice is considered. These creative assignments promote students' active work, stir to activity, professional orientation evoke interest. The main attention is given to the system of creative skills and abilities which are formed in the process of professional training of specialists of physical education taking into account peculiarities of contemporary education.

Key words: personality, student, creativeness, active work, assignment, self development, self perfection, self realization.